HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]מבושם אני מוכר לך חייב להעמיד לו עד העצרת [ב]וישן משל אשתקד [ג]ומיושן משל ג' שנים: **גמ'** אמר ר' יוסי בר' חנינא [ד]לא שנו אלא בקנקנים דלוקח [ה]אבל בקנקנים דמוכר אמר ליה הא חמרך והא קנקנך וכי קנקנין דמוכר מאי הוי לימא ליה לא איבעי לך לשהויי לא צריכא [ו]דאמר ליה למקפה ומאי דוחקיה דר' יוסי בר' חנינא לאוקמא למתניתין בקנקנין דלוקח ודאמר ליה למקפה לוקמא בקנקנין דמוכר ודלא אמר ליה למקפה אמר רבא מתניתין קשיתיה דקתני אם ידוע שיינו מחמיץ הרי זה מקח טעות [ז]אמאי לימא ליה לא איבעי לך לשהויי אלא לאו שמע מינה דאמר ליה למקפה שמע מינה ופליגא דרב חייא בר יוסף דאמר רב חייא בר יוסף חמרא מזלא דמריה גרים שנא' [1]ואף כי היין בוגד גבר יהיר וגו' [א]אמר רב מרי האי מאן דיהיר אפילו אאינשי ביתיה לא מיקבל שנא' [1]גבר יהיר ולא ינוה מאי ולא ינוה בנוה שלו א"ר יהודה אמר רב כל המתגאה בטלית של ת"ח ואינו ת"ח אין מכניסין אותו במחיצתו של הקב"ה כתיב הכא ולא ינוה וכתיב התם [2]אל נוה קדשך אמר רבא [ח]האי מאן דזבין ליה חביתא דחמרא לחנואה אדעתא לסבוייה ותקיף אפלגא או אתילתא דינא הוא דמקבל לה מיניה [ט]ולא אמרן אלא דלא שני בברזא אבל שני בברזא לא [י]ולא אמרן אלא דלא מטא יומא דשוקא אבל מטא יומא דשוקא לא ואמר רבא [כ]האי מאן דקביל חמרא אדעתא דממטי ליה לפרוותא [ב]דוול שפט ואדמטי התם זל דינא הוא דמקבל ליה איבעיא להו הוה חלא מאי אמר ליה רב הלל לרב אשי כי הואן בי רב כהנא אמר לן חלא לא ודלא כר' יוסי בר' חנינא ואיכא דאמרי [ל]אפילו חלא נמי מקבל כמאן כר' יוסי בר' חנינא: ישן משל אשתקד כו':

תאנא

מבושם. שיתקיים כדרך המתקיימין: **עד העצרת.** אבל לא מן העצרת ואילך שחום תקופת תמוז מקלקל אפי' יין מבושם: **וישן.** ואם מוכר לו יין ישן יתן לו משל אשתקד שנה המוקדמת לזו שאנו עומדים בה: **משל שלש שנים.** משנה דקודם אשתקד דהוו להו ג' שנים עם שנה שאנו עומדין בה: **גמ' לא שנו.** דאינו חייב באחריותו: **אלא בקנקנים דלוקח.** שקבל הלוקח היין בחביותיו דאיכא למימר כליו גרמו. ומיהו סיפא דקתני ואם ידוע כו' התם ליכא למימר כלי הלוקח גרמו דאנן סהדי שהיין רגיל בכך: **אבל בקנקנים דמוכר.** מצי אמר ליה לוקח אפילו לזמן מרובה הא חמרך והא קנקנך דודאי יינך וכליך גרמו דסבירא ליה דמימות הבציר הוה יין מקולקל כבר אלא שאין ניכר הדבר עד שעת חימוץ כדאמרינן באיזהו נשך (ב"מ דף עג:) מעיקרא דחמרא חמרא דחלא חלא ההוא שעתא הוא דמבחרי אנפשייהו חמרא. ולרב דאמר לעיל [צו.] כל שלשה ימים ברשות מוכר איכא לאוקומי מתני' בקנקנים דלוקח ואפילו תוך שלשה או בקנקנים של מוכר ולאחר שלשה והלכך מוכר פטור: **וכי קנקנים דמוכר** (א). למה יפסיד מוכר הא מצי אמר ליה מוכר ללוקח לא איבעי לך לשהויי. דאפילו לרב דאמר (לעיל דף צג.) המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן הרי זה מקח טעות הני מילי משום דרובא לרדיא זבני אבל הכא רובא לאו לשהויי זבני ויפסיד לוקח: **דאמר ליה למקפה.** להסתפק מעט מעט לקדירות דהיינו לשהויי: **מאי דוחקיה דרבי יוסי ברבי חנינא לאוקומי.** רישא דמתניתין בקנקנים דלוקח לחוד ולא בקנקנים דמוכר משום דמוקי למתני' בדא"ל למקפה לוקמיה בדלא אמר ליה למקפה דהמוכר יין סתם קתני ולא שנא קנקנים דלוקח ולא שנא קנקנים דמוכר קתני מתניתין דאין מוכר חייב באחריותו משום דלא איבעי ליה לשהויי: **אמאי.** הוה ליה מקח טעות: **לימא ליה לא איבעי לך לשהויי.** דהא רובא לאו לשהויי זבני: **אלא לאו שמע מינה דאמר ליה למקפה.** וה"ה לרישא והיינו טעמא דרישא פטור מוכר דאיכא למימר קנקנים דלוקח גרמו ובסיפא חייב הואיל וידוע שיינו רגיל להחמיץ כל שנה: **ופליגא.** הא דר' יוסי בר' חנינא דמוקי לה בקנקנים דלוקח ולא דמוכר משום דמצי א"ל הא חמרך והא קנקנך: **דרב חייא בר יוסף.** דאיהו מוקי לה נמי בקנקנים דמוכר ואע"ג דא"ל למקפה כדמוכח סיפא אפי' הכי מוכר פטור דלא מצי אמר ליה הא חמרך והא קנקנך דלאו קנקנים דמוכר גרמו אלא מזלא דלוקח שהוא בעליו של יין גרים: **שנאמר ואף כי היין בוגד.** באדם למה משום דגבר יהיר וגו' גאותו של אדם שמגיס דעתו בדבר שאין בו גורם שהיין בוגד בו דסבורין שהוא יין ונמצא חומץ מדה כנגד מדה. ומיהו סיפא כיון דאמר ליה למקפה ולא מצי אמר ליה לא איבעי לך לשהויי ולא מצי למימר ליה מזלך גרם מאחר שהדבר ידוע שיינו מחמיץ הלכך חייב מוכר: **אאינשי ביתיה.** אשתו: **לא מיקבל.** שמבזה אותו: **כל המתגאה בטלית של תלמידי חכמים.** דעביד כדאמרן בחזקת הבתים (לעיל דף נז:) טלית של תלמידי חכמים כיצד כל שאין חלוקו נראה מתחתיו טפח וניעותא יתירתא הוא וגסות הוא למי שאינו תלמיד חכם: **האי מאן דמזבין ליה חביתא דחמרא לחנווני וכו'.** מוסר חבית שלו לחנווני כדי למכור את היין בחנותו וישתכר החנווני קצת ובעל הבית לא יקבל מעותיו אלא לאחר שיקבל החנווני מן הלוקחין וחמרא ברשותא דמריה קאי ואין החנווני אלא שליח בעלמא ליטול שכר טרחו. והלכך אם החמיץ אפלגא או אתילתא דדנא קודם שמכר כולו: **דינא הוא דמקבל.** בעל הבית כל ההפסד וכגון שלא פשע שליח דהיינו חנווני מידי בשליחותו כדמפרש ואזיל. ואף כי היין בוגד ליכא למימר גבי חנווני דהא אין לו חלק בו וגם לא הקנקן שלו הוא ואכתי ברשות מריה קמא איתיה: **ולא אמרן.** דהפסיד בעל הבית: **אלא דלא שני.** לוקח בברזא לעשות נקב אחר בחבית אבל שני איכא למימר דהוא גרים: **דלא מטא יומא דשוקא.** ולא נתעצל חנווני במכירתו: **האי מאן דקביל חמרא מחבריה.** למחצית שכר והקנקנים דמוכר והוא קיבלו בדמים בשער של עכשיו בעיר הזאת והריוח יחלוקו. וכל מקבלי ממון למחצית שכר הוו מפקיד ונפקד קרובים לשכר וקרובים להפסד והרי הוא באחריות שניהם להפסד כמו לשכר כדאמרן (ב"מ דף קד:) הך עיסקא פלגא מלוה ופלגא פקדון ואם הוקיר או הוזל או נגנב או נאבד לשניהם נאבד והוזל. אבל אמר לו בעל היין למקבל אפי' אם הוקיר לא יהא לך רשות למכרו בכאן אלא זיל ואמטייה למלכות אחרת אפרוותא דוול שפט שבאותו מקום היו מוכרים יין ביוקר וקודם שהגיע לשם זל היין בכל המקומות ופיחת מכדי דמים שקיבלו: **דינא הוא דמקבל.** בעל היין את כל הזול דכיון דאפילו אם הוקיר מיד לא היה לו רשות למכרו עד שמגיע לפרוותא דוול שפט לענין זולא נמי ברשותא דבעל היין קאי. ומיהו לגבי גניבה ואבידה ברשותיה דמקבל נמי קאי וכן אם נעשה חומץ כדלקמן שהרי באחריותו הוא וקרינא ביה אף כי היין בוגד דמזלא דתרווייהו גריס שבאחריות שניהן הוא עומד ושניהן בעליו של יין: **ופשע דלא אמטייה** לא גרסינן: **הוה חלא.** מקמיה דאמטייה להתם מאי מי מקבל בעל היין כל ההפסד דהא אפילו גבי מכירה גמורה מקבל משום דא"ל לוקח הא חמרך והא קנקנך היכא דאמר ליה למקפה דלא מצי אמר ליה מוכר לא איבעי לך לשהויי וכל שכן הכא דלא מכר לגמרי וגם אמר ליה זיל אמטייה אפרוותא דוול שפט שלוה להשהותו דמצי אמר ליה מקבל הא חמרך והא קנקנך כר' יוסי בר' חנינא או דלמא לא מקבל כל ההפסד אלא פלגא דמצי אמר ליה מזלך נמי גרם שבאחריות שנינו עומד והיין בוגד קרינא ביה כרב חייא בר יוסף: **חלא לא.** כלומר לא מקבל בעל היין כל ההפסד ואע"ג דכמאן דא"ל למקפה דמי ואיבעי לשהויי משום דמזל שני הבעלים גורם: **ודלא כר' יוסי בר' חנינא.** דמוקי למתניתין בקנקנים דלוקח אבל בקנקנים דמוכר סבירא ליה דאמר ליה לוקח הא חמרך והא קנקנך היכא דאמר ליה למקפה והכא נמי כיון דא"ל זיל אמטייה כו' הרי לוה לו להשהותו. ונראה בעיני דלית הלכתא כר' יוסי בר' חנינא אלא כרב חייא בר יוסף דמזלא דגברא גריס אלא אם כן ידוע שיינו מחמיץ ודאמר ליה למקפה דהא שמואל קאי כוותיה ואמרן לעיל [צו:] עבד רב יוסף עובדא בחמרא כוותיה דשמואל:

תנא

מבושם עד עצרת. קשה לרשב"א דהא בקנקנים דלוקח איירי מתניתין ולימא ליה קנקנך גרים ולרב חייא בר יוסף לימא ליה מזלך גרם ויש לומר דודאי אם נמצא חומץ מצי אמר ליה הכי אבל הכא לא איירי בהכי אלא אשמועינן דצריך ליתן לו יין הראוי להתקיים עד העצרת:

האי מאי דזבין חביתא דחמרא **אדעתא** לסבוייה. פי' [ג] (רש"י) דאין החנווני אלא שליח בעלמא ואין נראה לר"י דאם כן לא הוה ליה למימר זבין ועוד דאם כן מגופה מילתא דרבא לא שמעינן שום חידוש דהא דקאמר לא אמרן אין נראה שיהא זה מדברי רבא אלא גמרא דקאמר ליה ונראה לו לפרש דמיירי דזבין מכר גמור ואדעתא דהכי זבנה שימכרנו בחנות ודמי לא"ל למקפה דבעי שיתקיים כדי מקפה והכי נמי בעינא שיתקיים כדי סיבוייה ומיהו קשה ללישנא דאמר בסמוך מעובדא דקביל חמרא מחבריה אדעתא דנמטאה אפרוותא דוול שפט חלא לא כרב חייא בר יוסף השתא התם דלא זבניה לגמרי מצי אמר ליה מזלך גרם כ"ש הכא דהוי מכר גמור וי"ל דההיא לישנא מוקי הך מילתי' דרבא בידוע שיינו מחמיץ ואפי' הכי דוקא אדעתא דסבוייה הא לאו הכי מצי א"ל לא איבעי ליה לשהויי:

רבי

רבינו גרשום

לא שנו. דאין המוכר באחריות היינו כשדרכו בקנקן דלוקח. אבל אם עדיין בכליו דמוכר לימא ליה לוקח הא חמרך: אפי' כי איתיה בקנקנים דמוכר אמאי מצי למימר ליה לוקח הא חמרך הא קנקנך לימא ליה המוכר לא איבעי לך לשהוייה ברשותך אלא היה לך ליקחנו ולמכור לאלתר משום דכל שעתא מחמיץ ואמאי מצי לוקח למימר לי' הא חמרא כו': הכא במאי עסקינן דאמר לי' לוקח למקפה. בעינא ולא לזבוני דהשתא לא מצי למימר ליה לא איבעי לך לשהוייה: ומקשי' מאי דוחקיה דר' יוסי לאוקמי כו' לוקמי' בקנקנים דמוכר ודלא אמר לו למקפה ולימא הכי לא שנו דאינו חייב באחריותו אלא בקנקן דמוכר הואיל דלא א"ל למקפה דמצי למימר ליה [לא] איבעי לך לשהוייה: אמר רבא משום הכי אוקמוה למתני' הכי בקנקנים דלוקח וכו' משום דסיפא דמתני' כו': אלא ש"מ. דמשום הכי לא מצי למימר הכי דאמר הלוקח למקפה קא בעינא ליה והיכא דמפרש לסיפא מפרשי' נמי רישא. והא דקתני ר' יוסי ב"ר חנינא דבקנקנים דמוכר מצי אמר ליה הא חמרך והא קנקנך וחייב המוכר באחריות פליגא דר' חייא: אף כי היין בוגד. לו לאדם שמתייהר ואינו מתנאה בשום טובה ומחמיץ היין לו הואיל א) דלקחן אינו חייב המוכ' באחריותו: בנוה שלו. בביתו: כל המתגאה. בטלית של ת"ח לא בטלית ממש קאמר משום שהכל חייבין בציצית אלא שכורך בסודר על ראשו כעין שהיו רגילין לעשות תלמידי חכמים וסודר אסור לפרוש כי אם לת"ח וקרא שמו סודר על שמו [של] ת"ח כדכתי' סוד ה' ליראיו: לא ינוה ולא יבא לנוה קדשו: אדעתא לסבוייה. שקנאה על דעת למוכרה בביתו על יד על יד ותקף החביתא שהחמיצ' קודם מכירת' למחצית או לשלישית דינא הוא דמקבל ליה המוכר: דלא שני בבירוזייהו. שלא עשאה סמוך לשמרים: אבל אי מצי לזבונה מקמי הכי ולא זבנה בודאי באחריות' החמיצה ולא מקבל: לפרוותא דוולשפט. לאותו מקום שהיין ביוקר וזל מכדי שוויין שהיה נמכר בוול שפט כשעה שקיבלה דינא הוא דמקבל לה מיניה דמשום דאההיא דעתא קיבל מניה דאי זבין זבין ואי לא ליהדרה ליה: איבעיא להו הוה חלא. ברשות חנווני: מאי. מקבל או לא מקבל: ואמר לי'. דלא מקבל ליה כדר' חייא ב"ר יוסף דאמר לעיל חמרא מזלא דגברא גרים והחנווני גורם ולא מקבל ודלא כר' יוסי ב"ר חנינא דאמר לעיל אבל בקנקנים דמוכר לימא ליה הא חמרך הא קנקנך והא חמרא בחביתא דמוכר החמיץ: ואיכא דאמר וכו' כמאן כר' יוסי ב"ר חנינא. דאמר בקנקנים דמוכר מצי אמר ליה הא חמרך והא קנקנך והא חמרא איתיה בקנקנים דמוכר ומקבל הואיל שהחמיץ בכליו: אם אמר לו יין מבושם. יין מובחר וטוב אני מוכר לך חייב להעמיד לו יין יפה וטוב שיכול להעמיד לו עד עצרת

עין משפט נר מצוה

נז א ב ג מיי' פי"ז מהל' מכירה הלכה ו סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רל סעיף י:

נח ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ה:

נט ה ו ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף ו:

ס ח ט י מיי' שם הל' ה טוש"ע שם סעיף ח:

סא כ ל מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:

מסורת הש"ס

א) סוטה דף מז:, ב) [עי' ב"מ עג: ובתוס' שם ד"ה אפרוותא ושם מוכח דגרסי הכא דוולשפט], ג) [נ"ל רשב"ם],

תורה אור השלם

1 וְאַף כִּי הַיַּיִן בּוֹגֵד גֶּבֶר יָהִיר וְלֹא יִנְוֶה אֲשֶׁר הִרְחִיב כִּשְׁאוֹל נַפְשׁוֹ וְהוּא כַמָּוֶת וְלֹא יִשְׂבָּע וַיֶּאֱסֹף אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם וַיִּקְבֹּץ אֵלָיו כָּל הָעַמִּים: חבקוק ב ה

2 נָחִיתָ בְחַסְדְּךָ עַם זוּ גָּאָלְתָּ נֵהַלְתָּ בְעָזְּךָ אֶל נְוֵה קָדְשֶׁךָ: שמות טו יג

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה וכי קנקנים דמוכר מאי הוה למה:

א) אולי צ"ל הואיל וכן אינו וכו'.

SHAS MOZNAIM